

पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये किमान
आधारभूत किंमत खरेदी योजनेतर्गत
धान/भरडधान्य खरेदीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: खरेदी - १०१७/प्र.क्र.१४०/ ना.पु.२९
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक: ०४ ऑक्टोबर, २०१७

वाचा -

१) शासन निर्णय क्रमांक: शासन निर्णय खरेदी १११५/प्र.क्र.१७/ना.पु.२९, दि.१४ .०१.२०१६.

किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजना ही केंद्र शासनाची योजना असून शेतकऱ्यांना हमी किंमतीपेक्षा कमी किंमतीने (डिस्ट्रेस सेल) धान्य विकावे लागू नये, म्हणून ही योजना राबविण्यात येते. त्यासाठी राज्य शासनाने नियुक्त केलेल्या अभिकर्ता संस्थांमार्फत (बिगर आदिवासी क्षेत्रात महाराष्ट्र स्टेट को- ऑप. मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई व आदिवासी क्षेत्रात, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक) राज्यात एफ.ए.क्यु. दर्जाच्या धान व भरडधान्याची खरेदी करण्यात येते. वरील योजनेतर्गत खरेदी केलेल्या धानाची भरडाई अभिकर्ता संस्थांमार्फत मिलर्सकडून करून घेऊन प्राप्त होणारा सी.एम.आर. (कच्चा तांदूळ) भारतीय अन्न महामंडळाकडे जमा करण्यात येत होता. केंद्र शासनाने “धान” या धान्यासाठी राज्यात “विकेंद्रीत खरेदी योजना” (DCPS) लागू करणेबाबत केलेली शिफारस विचारात घेऊन हंगाम २०१६-१७ पासून विकेंद्रीत खरेदी योजना संपूर्ण राज्यात राबविण्याचा निर्णय राज्य शासनाने संदर्भाधिन शासन निर्णयान्वये घेतला आहे. त्यानुसार सन २०१७-१८ या हंगामामध्ये धान/ भरडधान्य खरेदीसाठी सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेतर्गत धान व ज्वारी, बाजरी व मका या भरड धान्याचे विहीत विनिर्देश तसेच, किमान आधारभूत किंमती जाहीर केल्या आहेत. याशिवाय आधारभूत किंमतीचा शेतकऱ्यांना लाभ होण्याच्या दृष्टीने व त्यांना हमी भावापेक्षा कमी किंमतीने (डीस्ट्रेस सेल) धान्य विकावे लागू नये, यासाठी राज्य स्तरावर नियंत्रण कक्ष उघडण्याच्या सूचना केंद्र शासनाने दिल्या आहेत. त्यानुसार, राज्यातील शेतकऱ्यांना किमान आधारभूत किंमतीचा लाभ मिळावा या हेतूने राज्यात खरेदी केंद्रे सुरु करण्याकरिता व त्याठिकाणी धानाची व ज्वारी, बाजरी, मका या भरड धान्याची खरेदी करण्यासाठी खालील प्रमाणे आदेश देण्यात येत आहेत:-

१) खरेदी बाबत निर्णय:-

(अ) संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यामध्ये केंद्र शासनाची "नोडल एजन्सी" म्हणून भारतीय अन्न महामंडळ (FCI) काम पाहील.

(ब) प्रत्यक्ष खरेदीची प्रक्रिया बिगर आदिवासी क्षेत्रात "महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई " व आदिवासी क्षेत्रात "आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक " या अभिकर्त्यांमार्फत करण्यात यावी.

(क) भारतीय अन्न महामंडळाच्या समन्वयाने राज्य शासनाने कार्यवाही करावयाची आहे. यास्तव महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई व आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक यांनी राज्य शासनाचे मुख्य अभिकर्ता म्हणून काम पहावे.

(ड) ज्वारी, बाजरी, मका या भरड धान्याच्या खरेदीच्या स्तरापर्यंतच्या सर्व प्रकारच्या कार्यवाहीची जबाबदारी मुख्य अभिकर्त्यावर राहिल.

(इ) खरेदी केलेली ज्वारी, बाजरी व मका हे भरड धान्य भारतीय अन्न महामंडळाच्या वतीने राज्य शासनाच्या गोदामामध्ये साठविण्यात यावे.

(ई) ज्वारी, बाजरी व मका या धान्याची एकदा खरेदी होवून शासकीय गोदामात ही भरड धान्ये दर्जा तपासणी व वजन करून जमा केल्यानंतर, अशा धान्याची साठवणूक, सुस्थितीत ठेवणे, गरजेनुसार जिल्ह्यांतर्गत वाहतूक / धुरीकरण इत्यादी गोष्टींची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहिल.

(उ) खरेदी झालेले धान (भात) खरेदी अभिकर्त्यांनी स्वतःच्या गोदामात किंवा आवश्यकतेनुसार भाड्याच्या गोदामात साठवणूक करून त्याची भरडाई करावी. केंद्र शासनाने ठरविलेल्या "परिशिष्ट I, IA, II, III, व IV" मधील विनिर्देशानुसार (उत्तान्यानुसार व इतर अटी व शर्तीनुसार) धान भरडाई करून शासनाच्या/जिल्हाधिकाऱ्यांचे निर्देशानुसार तांदूळ शासनाच्या (जिल्हा पुरवठा अधिकारी) यांच्या गोदामात जमा करावा. धान खरेदीपासून साठवणूक, वाहतूक, सुरक्षितता, भरडाई व तांदूळ जमा करण्यापर्यंतची संपूर्ण जबाबदारी अभिकर्त्याची राहिल.

२) अभिकर्ता नेमणूक:-

उपरोक्त निर्णयानुसार, राज्यात खालीलप्रमाणे :-

[I] बिगर आदिवासी क्षेत्रात - खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये, किमान आधारभूत किंमत योजनेंतर्गत धान/भरडधान्य खरेदी करण्याकरिता, महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई या अभिकर्ता संस्थेची या आदेशान्वये मुख्य अभिकर्ता म्हणून नेमणूक करण्यात येत आहे. सदर अभिकर्ता संस्थेने या क्षेत्रातील खरेदीची कार्यवाही विहित कालमर्यादेत करण्याची दक्षता घ्यावी.

[II] एकात्मिक आदिवासी विकास क्षेत्रामध्ये- खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेंतर्गत धान / भरड धान्याची खरेदी करण्याकरिता महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक या अभिकर्ता संस्थेची या आदेशान्वये मुख्य अभिकर्ता म्हणून नेमणूक करण्यात येत आहे. सदर अभिकर्ता संस्थेने या क्षेत्रातील खरेदीची कार्यवाही विहित कालमर्यादेत करण्याची दक्षता घ्यावी.

३) आधारभूत किंमती, सर्वसाधारण गुणवत्ता व दर्जा:-

पिक		आधारभूत किंमत (रुपये)	शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष द्यावयाचा दर (रुपये)
धान/भात (एफ.ए.क्यू.)	अ) साधारण	१५५०	१५५०
	ब) “अ” दर्जा	१५९०	१५९०
भरडधान्य	ज्वारी (संकरित)	१७००	१७००
	ज्वारी (मालदांडी)	१७२५	१७२५
	बाजरी	१४२५	१४२५
	मका	१४२५	१४२५

किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेत केंद्र शासनाने विहित केलेल्या विनिर्देशात बसणारे FAQ दर्जाचेच धान / भरडधान्य खरेदी करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार अभिकर्ता संस्थांनी प्रशिक्षित ग्रेडर्सकडून तपासणीअंतीच धान/भरडधान्य खरेदी करावे. कमी दर्जाचे धान/भरडधान्य खरेदी झाल्यास व त्यामुळे काही तोटा आल्यास किंवा कोणतीही समस्या उद्भवल्यास अभिकर्ता संस्था पूर्णतः जबाबदार राहतील.

या धान्याची दर्जात्मक तपासणी शासनाकडून (जिल्हा पुरवठा अधिकारी कार्यालयातील गुणवत्ता नियंत्रण प्रशिक्षित कर्मचारी) करण्यात येईल. दर्जा संबंधी खरेदी किंवा साठवणूकीच्या वेळी तपासणीमध्ये काही दोष आढळल्यास याबाबत अभिकर्ता संस्था संपूर्णपणे जबाबदार राहिल. तसेच यामध्ये प्रकरणपरत्वे सुधारणात्मक कार्यवाही अभिकर्ता संस्थेनेच करावयाची असून अशा कार्यवाहीमुळे झालेल्या नुकसानीस अभिकर्ता संस्था संपूर्णतः जबाबदार असतील.

४) आर्द्रता:-

केंद्र शासनाने हंगाम २०१७-१८ करिता आर्द्रतेचे अधिकतम प्रमाण धानासाठी १७% व ज्वारी, बाजरी, मका यासाठी १४% इतके विहित केले आहे. या प्रमाणापेक्षा आर्द्रता जास्त आढळल्यास धान/ भरडधान्य खरेदी करण्यात येऊ नये. कोणत्याही स्थितीत जास्त ओलसर किंवा बुरशीयुक्त धान/भरडधान्य खरेदी करू नये. भरडधान्य स्वच्छ व कोरडे असून ते विक्री योग्य (मार्केटेबल) असल्याचे अभिकर्त्याने खातरजमा करावी. विहित प्रमाणापेक्षा जास्त आर्द्रता असलेले धान / भरडधान्य खरेदी केल्यास अभिकर्ता संस्थांनी वेळीच संबंधितांवर दंडात्मक कारवाई करावी.

५) सर्वसाधारण अटी व शर्ती:-

५.१. खरेदी:-

अ) मार्केटिंग फेडरेशन / आदिवासी विकास महामंडळ यांनी धान / भरडधान्य खरेदीची योजना त्वरीत कार्यान्वित करावी. त्यासाठी आवश्यक ठिकाणी खरेदी केंद्रे उघडणे, प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांची व्यवस्था करणे, खरेदी केंद्रावर धान्य वाळविणे, स्वच्छ करणे तसेच धान्याची नासधूस होवू न देणे यासाठी व खरेदी

प्रक्रिया सुरळीतपणे होण्यासाठी आवश्यक त्या मूलभूत सुविधा (चाळणी, पंखे, ताडपत्री, पॉलिथिन शिट्स वगैरेसारखी आवश्यक साधने, आवश्यक ती वजनमापे, आर्द्रता मापक यंत्रे (मॉईश्चर मीटर) बारदाना, सुतळी इत्यादी) खरेदी केंद्रावर उपलब्ध करून देण्याची खबरदारी दोन्ही खरेदी अभिकर्ता संस्थांनी घ्यावी.

ब) खरेदी करावयाच्या धान / भरडधान्याच्या दर्जावर कडक नियंत्रण ठेवण्यासाठी आवश्यक असलेली यंत्रसामुग्री (Image Analysis kit) व पुरेसे प्रशिक्षित ग्रेडर्स नेमण्याची संपूर्ण जबाबदारी मार्केटिंग फेडरेशन / आदिवासी विकास महामंडळ यांची राहिल. खरेदी अभिकर्त्यांनी एफ.ए.क्यू. दर्जात न बसणाऱ्या धान / भरडधान्याची म्हणजेच /धान, ज्वारी, बाजरी व मका यांची खरेदी केली तर त्याची संपूर्ण जबाबदारी व येणाऱ्या नुकसानीची जबाबदारी ही सर्वस्वी खरेदी अभिकर्त्यांवर राहिल. कमी दर्जाचे धान /भरडधान्य खरेदी करण्याचा प्रयत्न केल्यास अशा कर्मचाऱ्यांवर / ग्रेडर्सवर अभिकर्त्याने दंडात्मक कारवाई करावी.

क) आधारभूत किंमत खरेदी योजना ही शेतकऱ्यांच्या हितासाठी असल्याने धान / भरडधान्य खरेदी करताना या शासन निर्णयातील अनुक्रमांक ७ येथील कार्यपद्धती अवलंबावी.

५.२ प्रसिध्दी:-

अ) खरेदी केंद्रावर फक्त खरेदी किंमतीबद्दल दरफलक न लावता किमान आधारभूत किंमत खरेदी योजनेतर्गत असलेले दर्जा, विनिर्देश, खरेदी केंद्रे इ.ची माहिती शेतकऱ्यांना निश्चितपणे लक्षात येण्यासाठी त्यासंबंधातील सूचना केवळ इंग्रजीमध्येच न देता त्या मराठीत अनुवाद करून देण्यात याव्यात. तसेच एफ. ए. क्यू. दर्जाची मानके काय आहेत, हे ठळकपणे फलकावर प्रत्येक ठिकाणी प्रदर्शित करणे आवश्यक आहे. हे दर, दर्जा, खरेदी केंद्रे दर्शविणारे फलक सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समिती, ग्राम पंचायत, तहसिल कार्यालय, पंचायत समिती कार्यालय, इ. ठिकाणी दर्शनी भागात लावण्याच्या सक्त सूचना जिल्हाधिकाऱ्यांनी द्याव्यात.

ब) कोणत्याही परिस्थितीत नॉन एफ.ए.क्यू. दर्जाचे धान्य खरेदी केले जाणार नाही. धान / भरडधान्याचे एफ.ए.क्यू. विनिर्देश, आधारभूत किंमती इत्यादी आवश्यक बाबींना स्थानिक वर्तमानपत्रे व इतर प्रसार माध्यमातून अभिकर्त्यांनी व जिल्हाधिका-यांनी पुरेशी प्रसिध्दी द्यावी.

५.३ तपासणी:-

अ) भारतीय अन्न महामंडळाचे / राज्य शासनाचे अधिकारी खरेदी केंद्रांना भेटी देवून नियमितपणे विहित पद्धतीने खरेदी होत आहे किंवा नाही याची तपासणी करतील आणि त्यांनी दिलेला सल्ला विचारात घेवून खरेदी अभिकर्त्यांनी त्याप्रमाणे कार्यवाही / उपाययोजना करणे आवश्यक राहिल.

ब) जिल्हाधिका-यांनी धान / भरडधान्य खरेदीच्या कालावधीत दर्जा नियंत्रण व दक्षता पथकाची स्थापना करावी. या पथकाद्वारे विशेष मोहिम राबवून नॉन एफ.ए.क्यू. धान / भरडधान्य खरेदी होण्यास जबाबदार असणा-या अधिकारी व कर्मचा-यांविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करण्यात यावी.

क) जिल्हा पुरवठा अधिकाऱ्यांनी ज्या बारदानांमध्ये धान / भरडधान्य भरलेले आहे, ती विहित प्रमाणाप्रमाणे आहे अथवा नाही याची स्वतः खात्री करून घ्यावी. जेथे शक्य असेल तिथे बारदानांचा पुरवठा होत असतानाच जिल्हा पुरवठा अधिकारी व खरेदी अभिकर्ता प्रतिनिधी यांनी संयुक्तपणे तपासणी करावी. या तपासणीत कमी प्रतीची बारदाने दिसून आल्यास ती नाकारावीत. कमी प्रतीचे बारदान वापरण्यात आल्याबाबत कोणतीही तक्रार शासनाकडे येणार नाही, याची दक्षता घेण्यात यावी.

ड) दक्षता पथक / जिल्हा स्तरावरील अधिकाऱ्यांनी केलेल्या तपासणीचा अहवाल दर आठवड्याला शासनास सादर करणे बंधनकारक राहील.

५.४ इतर:-

अ) उप अभिकर्त्यांची नेमणूक खरेदी अभिकर्त्याने स्वतःच्या जबाबदारीवर करावी. जिल्हाधिकाऱ्यांनी उप अभिकर्त्यांना प्राधिकारपत्रे देऊ नयेत. उप अभिकर्त्यांच्या नेमणूकीशी शासनाचा काहीही प्रत्यक्ष संबंध राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी.

ब) शेतकऱ्याने उत्पादित केलेल्या उत्पादनाची महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न खरेदी (नियमन) नियम, १९६३ च्या नियम ३२ (ड) अन्वये कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या क्षेत्रात केंद्र शासनाच्या किमान आधारभूत किंमत योजनेतर्गत जाहीर करण्यात आलेल्या हमी भावापेक्षा कमी दराने खरेदी केली जाणार नाही, याबाबत बाजार समितीने दक्षता घेणे आवश्यक आहे. त्यानुसार "बाजार समितीने अशा प्रकारांना आळा घातला नाही तर त्यांच्याविरुद्ध उपरोक्त नियमांच्या नियम ४५ अन्वये शासन योग्य ती कारवाई करू शकेल." ही बाब संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या क्षेत्रातील सर्व कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांच्या नजरेस आणून घ्यावी. किमान आधारभूत किंमत योजनेतर्गत जाहीर केलेल्या धान्याचा दर्जा, विहित विनिर्देश व किंमतीबाबतचे फलक ठळक अक्षरात दर्शनी भागात लावण्यासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांनी कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांना सक्त सूचना द्याव्यात व बाजार समित्यांनी त्याची काटेकोर अंमलबजावणी करावी. एफ.ए.क्यू.दर्जाचे धान / भरडधान्याचे हमी भावापेक्षा कमी भावाने व्यवहार होणार नाहीत, याची दक्षता घ्यावी.

क) पूर्वानुभवानुसार कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या क्षेत्रात आधारभूत किंमतीपेक्षा कमी भावाने झालेल्या खरेदी संदर्भात केंद्र शासनाकडून राज्य शासनाकडे कारणमिमांसा विचारण्यात येते व याबाबत संबंधितांचा खुलासा मागविल्यावर बहुतांशी अशी खरेदी नॉन एफएक्यू दर्जाच्या धान / भरडधान्याची झालेली असल्याचे दिसून येते. मात्र, अशा कमी दराने होणाऱ्या खरेदी व्यवहाराबाबत कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांनी संबंधिताना खरेदी विक्री दरांची माहिती देताना / अहवाल पाठविताना एफएक्यू / नॉन एफएक्यू दर्जाबाबत विनिर्दिष्टपणे माहिती न पुरविल्यामुळे बहुतांशी प्रकरणात केंद्र शासनाकडून राज्याकडे पत्रव्यवहार करण्यात येतो. यास्तव, कोणत्याही बाजार समित्यांनी त्यांच्या क्षेत्रात खरेदी झालेल्या धान तसेच भरड धान्याचे दर कोणत्याही माध्यमाद्वारे प्रसिध्द करताना किंवा कळवितांना खरेदी विक्रीचे दराबरोबरच एफएक्यू व नॉन एफएक्यू दर्जाबाबतसुद्धा कोणत्याही परिस्थितीत उल्लेख करावा अशाही सक्त सूचना सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या क्षेत्रातील कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांना द्याव्यात.

ड) आधारभूत किंमत योजनेखाली ज्वारी, बाजरी, मका व धान खरेदी करण्यासाठी महाराष्ट्र स्टेट को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन, मुंबई व आदिवासी विकास महामंडळ, नाशिक यांना जो अनुषंगिक खर्च द्यावयाचा आहे, त्याबाबत राज्य शासन, केंद्र शासनाशी चर्चा करून स्वतंत्रपणे निर्णय घेईल व हा निर्णय स्वतंत्ररित्या कळविण्यात येईल.

इ) खरेदी केंद्रावर खरेदी केलेल्या धान्याच्या किंमतीतून, मुख्य खरेदी अभिकर्ता, सहकारी संस्थांच्या कर्जापोटी शेतकऱ्यांकडून ४० टक्के पर्यंत कर्जाची रक्कम वसूल करू शकेल. (टंचाई परिस्थितीत त्या संबंधातील आदेशांच्या अधिनतेने)

फ) वरील योजनेतर्गत खरेदी केलेल्या भरड धान्य व धानामधील तूट / घट केंद्र शासनाने मान्य केली तर त्याप्रमाणातच अनुज्ञेय राहील.

ग) धान / भरडधान्यासाठी फक्त ५० किलो क्षमतेचा बारदाना वापरण्यात यावा. केंद्राच्या विनिर्देशाप्रमाणे गोणी वापरण्याबाबत शासन पत्र क्रमांक खरेदी - १८०६ / ४७९ / प्र. क्र. ३७७९ / नापु-२९, दिनांक ३० मे, २००६ अन्वये दिलेल्या सूचना विचारात घेण्यात याव्यात. या गोणीचे वजन व दर्जा यानुसार खरेदी केंद्राला गोणी पुरवठा होत असल्याची जिल्हा पणन अधिकाऱ्यांनी स्वतः खात्री करून घ्यावी.

६) खरेदी केंद्रे:-

जिल्हाधिकाऱ्यांनी निर्देशिल्याप्रमाणे खरेदी अभिकर्त्यांनी आवश्यक त्या ठिकाणी धान, ज्वारी, बाजरी व मका यांची खरेदी करण्यासाठी खरेदी केंद्रे उघडावीत. २०१६-१७ या हंगामात एकूण ७५७ खरेदी केंद्र उघडण्यासाठी मान्यता देण्यात आली होती. त्यापैकी ४०२ एवढ्याच खरेदी केंद्रावर आवक झालेली आहे. त्यामुळे ३५५ एवढी केंद्रे कार्यरत नसली तरी त्याठिकाणी साधनसामग्री व मनुष्यबळाचा पुरवठा करावा लागला. ही बाब विचारात घेता आनावश्यक खरेदी केंद्र उघडली जाणार नाहीत, याची दक्षता संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी घ्यावी.

७) खरेदी पद्धत:-

प्रत्येक गाव एका विशिष्ट खरेदी केंद्रास जोडण्यात यावे. सदर गावातील शेतकरी जर दुसऱ्या खरेदी केंद्रावर धान / भरडधान्य घेवून गेला तर, त्या केंद्रावर त्याचे धान / भरडधान्य खरेदी करू नये. खरेदी केंद्रे व प्रत्येक खरेदी केंद्रास जोडण्यात आलेल्या गावांची नावे यासंबंधी पुरेशी प्रसिध्दी देण्याबाबत जिल्हाधिकारी आणि खरेदी अभिकर्त्यांनी खबरदारी घ्यावी. शेतकऱ्यांकडील धान / भरडधान्य खरेदी करताना Online खरेदी पद्धत सुरू करण्यात आली आहे. त्याकरीता संबंधित शेतकऱ्यांची नोंदणी करणे आवश्यक राहील. त्याकरिता Online नोंदणी, आधार क्रमांक व बचत बँक खाते क्रमांक नोंदणी करण्यात येत आहे. सदर Online खरेदी करिता NeML NCDEX Group Company यांचे Platform वर नोंदणी करावयाची आहे. त्याकरीता स्वतंत्रपणे आदेश निर्गमित करण्यात येत आहेत. शेतकऱ्यांकडील जमिनीबाबतचा ७/१२ चा उतारा पाहूनच धान / भरडधान्य खरेदी करण्यात यावे. सदरहू उतार्यात ज्वारी व अन्य धान्य/ धानाखालील क्षेत्रे याची नोंद आहे, याची खात्री करून घ्यावी. तसेच ७/१२ उतार्यासंबंधीची नोंद पावतीच्या मागील बाजूस घ्यावी. ७/१२ उतार्याची प्रत शेतकऱ्यांना

परत करु नये. खरेदी केंद्रावर विक्रीसाठी शेतकऱ्यांने आणलेल्या धान /भरडधान्याच्या अनुषंगाने Online नोंदी करण्यात याव्यात तसेच गावनिहाय रजिस्टर तयार करावे. त्यामध्ये १) शेतकऱ्याचे नाव २) सर्व्हे / गट क्रमांक व क्षेत्रफळ, ३) केंद्रात विक्रीस आणलेले धान /ज्वारी , बाजरी व मका या माहितीचा समावेश असावा. त्यामुळे पुन्हा धान्य आणल्याबरोबर या नोंदवहीवरून पूर्वी दिलेला ७/१२ चा उतारा काढून, आणलेले शेतकऱ्याचे धान्य त्याच्या स्वतःच्या उत्पादनातील आहे याची खात्री करुन घेता येईल. ट्रकने वा तत्सम वाहनातून आणलेले धान / भरडधान्य स्विकारण्यापूर्वी सदर धान / भरडधान्य खऱ्या शेतकऱ्याचेंच आहे याची पूर्णपणे खात्री करुन घ्यावी. काही ठिकाणी धान्याखालील क्षेत्र व सरासरी उत्पादकता याचा विचार न करता फार मोठ्या प्रमाणावर (अप्रत्यक्षपणे व्यापाऱ्यांचे) धान्याची खरेदी केली जाते असे निदर्शनास आले आहे. यास्तव शेतकऱ्यांचे ७/१२ उतारानुसार पीकाखालील क्षेत्र, या वर्षीची पिक परिस्थिती (पैसेवारी) पीकाचे सरासरी उत्पादन या बाबी विचारात घेऊन, धान / भरडधान्य खरेदी करण्यात यावे. रोज सायंकाळी खरेदी केंद्र बंद झाल्यानंतर खरेदी केंद्रावर आणलेले, परंतु खरेदी न झालेले धान / भरडधान्य सांभाळण्याची जबाबदारी संबंधित शेतकऱ्याचीच राहिल, अशी प्रसिध्दी द्यावी. व्यापाऱ्यांकडून गतवर्षीचे धान / भरडधान्य पुन्हा खरेदी केंद्रावर विकले जाण्याची शक्यता विचारात घेऊन गतवर्षाचे जुने धान / भरडधान्य कोणत्याही स्थितीत खरीदले जाणार नाही व केवळ शेतकऱ्यांकडून उत्पादित झालेले नवे धान /भरडधान्यच खरेदी केले जाईल याची अभिकर्त्यांनी विशेष खबरदारी घ्यावी. जुने किंवा बिगर शेतकऱ्यांकडून धान / भरडधान्य खरेदी झाल्यास त्याची पूर्ण जबाबदारी अभिकर्त्यावर राहिल.

८) खरेदी केलेल्या भरड धान्याची (ज्वारी,बाजरी व मका) साठवणूक :-

अ) अभिकर्त्याने विनिर्देशानुसार खरेदी केलेले ज्वारी, बाजरी व मका हे भरडधान्य राज्य शासनाच्या प्रतिनिधीने, शक्यतो त्याच दिवशी केंद्राजवळच्या गोदामात पूर्ण वजन करुन व दर्जाची खात्री करुन जिल्हाधिकारी यांनी ठरविल्याप्रमाणे ताब्यात घ्यावे व त्याची नोंद गोदाम लेख्यामध्ये नियमितपणे घ्यावी. त्याकरिता आवश्यकता भासल्यास साठवणूकीसाठी वखार महामंडळाची / सहकारी संस्थांची खाजगी गोदामे भाड्याने घेण्यात यावीत. साठा उघडयावर साठविण्याची गरज उद्भवल्यास ते साठविण्यापूर्वी अशा अन्नधान्याच्या थप्प्याखाली व आजूबाजूस ड्रेनेज पुरवून त्यावरून पूर्णपणे पुरेशा ताडपत्र्यांनी झाकून ठेवण्याची व्यवस्था करावी. तसेच गरजेनुसार नियमित ठेकेदाराकडून वेळीच धुरीकरण करुन धान्याचे किडीपासून संरक्षण करावे. कोणत्याही परिस्थितीत उघडयावर साठविण्यात आलेला धान्याचा साठा पावसामुळे भिजणार नाही व धान्य थप्प्यांना खालून किंवा बाजूने ओल लागणार नाही व पावसाळ्यात सुध्दा असा साठा उघडयावर राहिला तरी धान्य खराब होणार नाही याची दक्षता घेवूनच गोदामाबाहेर असलेल्या धान्याच्या सुरक्षिततेची प्रथम पासूनच व्यवस्था करावी. याबाबत परिशिष्ट "VI" मधील शासन पत्र, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग क्रमांक : संकीर्ण - १२९८ / १५ / प्र. क्र. २५७९ / ना. पु. २९, दिनांक ३ ऑगस्ट, १९९८ अन्वये विहित केलेल्या संहितेचे कटाक्षाने पालन करण्यात यावे.

ब) जिल्हाधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी भरडधान्य ताब्यात घेतांना ते FAQ दर्जाचे आहे, याची प्रत्यक्ष खातरजमा करावी. तसेच, याबाबतचे प्रमाणपत्र भारतीय अन्न महामंडळाकडे पाठवावे.

क) भरडधान्याचा खरेदी कालावधी संपल्यानंतर एका आठवड्याच्या आत गोदामनिहाय साठविण्यात आलेल्या भरडधान्याचा (ज्वारी, बाजरी, मका) तपशील शासनास सादर करण्यात यावा. यासोबत सदरचे भरडधान्य FAQ दर्ज्याचे असल्याबाबतच्या प्रमाणपत्राची प्रत देखील सादर करण्यात यावी.

९) धानाची साठवणूक व भरडाई:-

अ) धानाचे बाबतीत साठवणूकीची जबाबदारी संबंधित अभिकर्ता संस्थांची राहिल. खरेदी केलेले धान अभिकर्त्याचे ताब्यातच राहिल. त्यासाठी आवश्यकतेप्रमाणे संबंधित अभिकर्ता संस्थांनी गोदामे भाड्याने घ्यावीत. धानाची साठवणूक, सुरक्षितता, वाहतूक, भरडाई, संबंधित जिल्हाधिकारी/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी तांदूळ जमा करेपर्यंत सर्व जबाबदारी अभिकर्त्याची असून ती कामे अभिकर्त्याने करावयाची आहेत. धान जिल्हाधिका-यांनी ताब्यात घ्यावयाचे नाही. अभिकर्ता संस्थांनी विहित पद्धतीने मिलर्सची नेमणूक करून केंद्र शासनाच्या अटी व शर्तीनुसार धानाची भरडाई करून घ्यावयाची आहे व उत्पादित तांदूळ जिल्हाधिका-यांच्या शासकीय गोदामात सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेकरीता असलेल्या वाहतूक कंत्राटदारामार्फत जमा करावयाचा आहे. याबाबत केंद्र शासन ठरवेल ते विनिर्देश भरडाई, साठवणूक आकार, वाहतूक खर्च व इतर अटी आणि शर्ती लागू राहतील. धान भरडाईबाबतच्या सविस्तर सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

केंद्र शासनाने भरडाई केलेल्या धानाच्या साठवणूकीसाठी दरमहा (२ महिन्यांसाठी) रु. २.४० प्रति क्विंटल एवढा गोदाम भाडे दर मंजूर केलेला आहे. धान भरडाई कोणत्याही परिस्थितीत तात्काळ सुरु करण्याची जबाबदारी अभिकर्ता संस्थांची राहिल. कोणत्याही परिस्थितीत दोन महिन्यांचेवर धान गोदामात राहणार नाही याची सुध्दा दक्षता घ्यावी.

ब) भरडाईसाठी मिलर्सना धान तात्काळ उपलब्ध करून देणे व धान भरडाई करून केंद्र शासनाचे अटी व शर्तीनुसार तांदूळ (फक्त कच्चा) विहित कालावधीत जिल्हाधिकारी यांच्या गोदामात जमा करणे, याची संपूर्ण जबाबदारी अभिकर्ता संस्थांची राहिल. याबाबत कोणत्याही कारणामुळे विलंब लागल्यास त्या विलंबासाठी होणाऱ्या कारवाईची जबाबदारी अभिकर्ता संस्थांची राहिल, याची नोंद घेऊन अभिकर्ता संस्थांनी धानाचे दर्जाबद्दल विशेष दक्षता घ्यावी. धान भरडाईअंती प्राप्त होणाऱ्या सीएमआर तांदूळासाठी कलर कोडींग (Colour coding) केलेल्या गोण्या वापरण्याबाबत केंद्र शासनाने दिलेल्या सूचनांची अंमलबजावणी करण्याविषयी परिशिष्ट "VII" मधील शासन पत्र क्रमांक: खरेदी १०१७/प्र.क्र.१४०/ नापु-२९, दि. २२ ऑगस्ट, २०१७ नुसार सर्व संबंधितांनी कार्यवाही करावी. (केंद्र शासनाच्या दिनांक २७ एप्रिल, २०१७ च्या पत्रासह)

१०) खरेदीचा कालावधी:-

धान -खरीप पणन हंगाम - दि. ५ ऑक्टोबर ,२०१७ ते ३१ मार्च २०१७
धान- रब्बी (उन्हाळी) पणन हंगाम - दि. १ मे, २०१८ ते ३० जून २०१८
भरडधान्य (मका /ज्वारी / बाजरी) - दि. १ नोव्हेंबर, २०१७ ते ३१ डिसेंबर, २०१८

११) धान्याची किंमत प्रदान करणे व खर्चाची प्रतिपूर्ती:-

अ) लाभार्थ्यांचे प्रदान ऑनलाईन करण्याबाबत केंद्र व राज्य शासनाचे निर्देश आहेत. ही बाब विचारात घेता अभिकर्ता संस्थानी त्यांच्या मुख्यालयातून थेट शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये खरेदी केलेल्या धान व भरडधान्याची रक्कम अदा करावी. कोणत्याही परिस्थितीत सदर रक्कम धान/भरडधान्य खरेदी केलेल्या दिवसापासून पुढील ७ दिवसांपासून शेतकऱ्यांच्या खात्यामध्ये जमा झाली पाहिजे.

ब) शासनाच्या अभिकर्त्यांनी शेतकऱ्यांकडून खरेदी केलेल्या धान व भरडधान्याची किंमत शेतकऱ्यांना त्वरित प्रदान करावी. भरड धान्याच्या बाबतीत खरेदी अभिकर्त्यांना वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांच्या कार्यालयाने, अभिकर्त्याकडून साप्ताहिक हुंडी विवरणपत्र व धान्य शासकीय गोदामात प्राप्त झाल्याचा पुरावा प्राप्त होताच, खरेदी केलेल्या भरड धान्याची पूर्ण किंमत प्रदान करावी. ही रक्कम विनाविलंब अदा करणे वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांच्या कार्यालयाला शक्य व्हावे म्हणून भरड धान्याची स्वीकृती पत्रे खरेदी अभिकर्त्यांनी ताबडतोब दर आठवड्याला वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांच्या कार्यालयास सादर करावीत.

क) धानाचे बाबतीत मात्र ९७% रक्कम प्रतीपूर्तीची पध्दती अवलंबू नये. कारण धान हे अभिकर्ता संस्थेच्याच ताब्यात राहणार आहे. अभिकर्त्याने आधारभूत किंमत योजनेखाली खरेदी केलेल्या धानाचे साप्ताहिक विवरणपत्र (हुंडी विवरणपत्रासह) जिल्हा पुरवठा अधिकारी/सहायक जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांचे प्रति स्वाक्षरीसह प्राप्त होताच, त्याआधारे वित्तीय सल्लागार व उप सचिव यांनी दोन्ही अभिकर्त्यांना प्रति क्विंटल १४५०/- रुपये प्रमाणे रक्कम अदा करावी. उर्वरित रक्कम अनुषंगिक खर्चासह भात भरडाई करून तांदूळ शासकीय गोदामात जमा केल्यानंतर केंद्र शासनाचे मंजूरीनुसार आदेश काढल्यानंतर अदा करावी.

ड) अभिकर्ता संस्थांनी या योजनेतर्गत खरेदी केल्या जाणाऱ्या धान / भरड धान्यासाठी संबंधित शेतकऱ्यांच्या ७/१२ उतान्याच्या प्रती तसेच इतर मूळ अभिलेखे त्यांच्या कार्यालयात ठेवावे. धान/ भरडधान्य खरेदी प्रदानाच्या संदर्भात अतिप्रदान किंवा चुकीची देयके सादर करून रक्कम अदा केल्या जाणार नाहीत याबाबतची सर्वस्वी जबाबदारी अभिकर्ता संस्थेची राहिल. अभिकर्ता संस्थेने या योजनेतर्गत खरेदी केल्या जाणाऱ्या धान / भरडधान्यासाठी वित्तीय सल्लागार व उप सचिव कार्यालयात प्रतिपूर्तीचे दावे सादर करतांना साप्ताहिक हुंडी विवरणपत्र, फॉर्म 'बी' व 'सी' सोबत खालीलप्रमाणे प्रमाणपत्र सादर करावे:-

"प्रमाणित करण्यात येते की, दाव्यात दर्शविलेल्या रकमांचे यापूर्वी प्रदान करण्यात आलेले नाही. सदर दाव्यातील परिगणना खरेदी केंद्रे / संबंधित कार्यालयात ठेवण्यात आलेल्या मूळ अभिलेखावरून पडताळणी करण्यात आलेली असून अनुज्ञेय रकमांचे दावे सादर करण्यात आलेले आहेत. सदर प्रदानात जादाचे किंवा चुकीचे प्रदान झाल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी अभिकर्त्याची राहिल व त्यानुसार वसूल प्राप्त रक्कम तात्काळ वित्तीय सल्लागार व उप सचिव कार्यालयास परत करण्यात येतील किंवा पुढील दाव्यातून वसूल करण्यात याव्यात."

केंद्र शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या निदेशांनुसार महिनानिहाय साठा विवरणपत्र , बारदाना लेखे, गोदामभाडे करार, वाहतूक भाडेदरपत्रक इ. आवश्यक दस्तऐवज अभिलेखित करावेत.

इ) दोन्ही अभिकर्ते, आवश्यक असल्यास भारतीय रिझर्व्ह बँकेकडून सवलतीच्या दराने कॅश क्रेडीट लिमिट मिळण्यासाठी प्रस्ताव करू शकतील. (विशेषतः धान खरेदीसाठी) असा प्रस्ताव त्यांनी पाठविल्यास केंद्रीय अन्न मंत्रालयामार्फत अशी कॅश क्रेडिट मिळवून देण्यासाठी हा विभाग शिफारस करेल.

ई) अभिकर्ता संस्थांनी आधारभूत किंमत खरेदी योजनेंतर्गत भरडधान्य व धानाच्या खरेदीबाबतचे स्वतंत्र लेखे ठेवणे व अनुषंगिक माहिती सादर करण्याबाबतच्या सविस्तर सूचना वित्तीय सल्लागार व उपसचिव यांच्या कार्यालयाकडून तात्काळ देण्यात याव्यात.

१२) कंट्रोल रुम:-

अ) आधारभूत किंमत खरेदी योजनेंतर्गत खरेदी करण्यात येणाऱ्या धान / भरड धान्याचा (ज्वारी, बाजरी व मका) नियमित अहवाल केंद्र शासन/ भारतीय अन्न महामंडळास पाठविण्यासाठी वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालयाच्या नियंत्रणाखाली कंट्रोल रुमची स्थापना करण्यात येत आहे.

स्थापन करण्यात येणाऱ्या नियंत्रण कक्षाचा पत्ता खालीलप्रमाणे राहील :-

उप संचालक (MSP),

वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालय,

अन्न नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,

८ वा मजला जी. टी. कॉम्प्लेक्स, नवीन मंत्रालय,

लो. टि. मार्ग, मुंबई - ४०० ००९.

दूरध्वनी क्र. ०२२- २२६१६८३५/२२६१६८२३/२२६१६९४९ Ex-(१८)(२४)

E-mail: fadsmumbai.mhpds@nic.in

Fax no. ०२२ २२६१६९४७

ब) अभिकर्ता संस्थांनी दररोजचा जिल्हानिहाय खरेदी अहवाल सायंकाळी ५.३० पर्यंत वरील कंट्रोल रुमला पाठवावा. संबंधित जिल्हाधिकारी व खरेदी अभिकर्त्यांनी दर शनिवारी सायंकाळपर्यंत खरेदी करण्यात आलेल्या धान व भरड धान्य खरेदीचा साप्ताहिक अहवाल परिशिष्ट "V" मधील नमुन्यात पुढील बुधवारपर्यंत वित्तीय सल्लागार व उपसचिव कार्यालय, मुंबई यांच्याकडे पाठवून त्याची प्रत उप सचिव, MSP यांना द्यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक २०१७१००४१६५२४३१४०६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सतिश सुपे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

सहपत्र :- परिशिष्ट I, IA, II, III, IV, V व VI

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- ३) मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- ४) मा. मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव.
- ५) मा. मंत्री, वित्त यांचे खाजगी सचिव,
- ६) मा. मंत्री, पणन यांचे खाजगी सचिव,
- ७) मा. मंत्री, आदिवासी विकास, यांचे खाजगी सचिव,
- ८) मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण, यांचे खाजगी सचिव,
- ९) मा. सर्व मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
- १०) सर्व विरोधी पक्षनेते,
- ११) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) अपर मुख्य सचिव, (वित्त) महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई,
- १३) अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १४) प्रधान सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
- १५) प्रधान सचिव, कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १६) प्रधान सचिव, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १७) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १८) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन लि.,
- १९) कनमूर हाऊस, नरसी नाथा स्ट्रीट, मुंबई- ४०० ००९,
- २०) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ,
- २१) आदिवासी विकास भवन, २ रा माळा, राम गणेश गडकरी चौक, जुना आग्रा रोड, नाशिक-२,
- २२) सर्व विभागीय आयुक्त,
- २३) नियंत्रक (शिधावाटप) व संचालक नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई,
- २४) सर्व जिल्हाधिकारी,

- २५) सर्व उप आयुक्त (पुरवठा),
- २६) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी,
- २७) सर्व अन्नधान्य वितरण अधिकारी,
- २८) वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई,
- २९) उप संचालक, नागरी पुरवठा, पुरवठा आयुक्त कार्यालय, मुंबई,
- ३०) सर्व उप सचिव/अवर सचिव/सर्व अधिकारी, अ.ना.पु.व ग्रा.सं.विभाग, मंत्रालय विस्तार, मुंबई,
- ३१) सर व्यवस्थापक, (महा.) भारतीय अन्न महामंडळ, ५ वा माळा, राजेंद्र नगर, दत्तपाडा रोड, बोरीवली पूर्व मुंबई-४०० ०६६,
- ३२) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई (५ प्रती),
- ३३) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, ग्रंथालय ६ वा मजला, विधान भवन, मुंबई. (१० प्रती),
- ३४) सर्व विधान परिषद सदस्य व विधान सभा सदस्य,
- ३५) निवड नस्ती (नापु-२९).

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी -१०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र
परिशिष्ट "I"

(खरीप हंगाम २०१७-१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या भाताचे (धानाचे) विनिर्देश)

ANNEXURE-"I"

UNIFORM SPECIFICATIONS OF ALL VARIETIES OF PADDY

(KHARIF MARKETING SEASON 2017-18)

Paddy shall be in sound merchantable condition, dry, clean, wholesome of good food value, uniform in colour and size of grains and free from moulds, weevils, obnoxious smell, *Argemone mexicana*, *Lathyrus Sativus* (Khesari) admixture of deleterious substances.

Paddy will be classified into Grade 'A' and 'Common' groups.

SCHEDULE OF SPECIFICATION

Sr. No.	Refractions	Maximum Limits (%)
१	Foreign matter a) Inorganic b) Organic	1.0 1.0
२	Damaged, discoloured, sprouted and weevilled grains	5.0*
३	Immature, Shrunken and shrivelled grains	3.0
४	Admixture of lower class	6.0
५	Moisture content	17.0

* Damaged, sprouted and weevilled grains should not exceed 4%

N.B.

१. The definitions of the above refractions and method of analysis are to be followed as per BIS 'Method of analysis for foodgrains' Nos. IS: 4333 (Part-I) : 1996, IS : 4333 (Part-II) : 2002, and "Terminology for foodgrains" IS: Nos. 2813 - 1995, as amended from time to time.

२. The method of sampling is to be followed as per BIS method for sampling of Cereals and Pulses IS: 14818 - 2000 as amended from time to time.

३. Within the overall limit of 1.0% for organic foreign matter, poisonous seeds shall not exceed 0.5% of which Dhatura and Akra seeds (*Vicia* species) not to exceed 0.025% and 0.2% respectively.

*****

परिशिष्ट "I A"

(खरीप हंगाम २०१७-२०१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या तांदूळाचे विनिर्देश)

UNIFORM SPECIFICATION FOR GRADE 'A' & 'COMMON' RICE
(KHARIF MARKETING SEASON 2017-2018)

Rice shall be in sound merchantable condition, sweet, dry, clean, wholesome, of good food value, uniform in colour and size of grains and free from moulds, weevils, obnoxious smell, admixture of unwholesome poisonous substances, *Argemone maxicana* and *Lathyrus sativus* (Khesari) in any form, or colouring agents and all impurities except to the extent in the schedule below. It shall also conform to prescribed norms under food Safety & Standards Act, 2006/ Rules prescribed here under:

SCHEDULE OF SPECIFICATION

sr.no	Refractions		Maximum limit (%)	
			Grade A	Commom
1	Brokens*	Raw	25.00	25.00
		Parboiled/single parboiled rice	16.0	16.00
2	Foreign matter **	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	0.5	0.5
3	Damaged#/Slightly Damaged Grains	Raw	3.0	3.0
		Parboiled/single parboiled rice	4.0	4.0
4	Discoloured Grains	Raw	3.0	3.0
		Parboiled/single parboiled rice	5.0	5.0
5	Chalky Grains	Raw	5.0	5.0
6	Red Grains	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	3.0	3.0
7	Admixture of lower class	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	6.0	-
8	Dehusked Grains	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	13.0	13.0
9	Moisture content @	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	14.0	14.0

* Not more than 1% by weight shall be broken.

** Not more than 0.25% by weight shall be mineral matter and not more than 0.10% by weight shall be impurities of animal origin.

including pin point damage grains.

@ Rice (both raw and parboiled) can be procured with moisture content upto a maximum limit of 15% with value cut. There will be no value cut up to 14%. Between 14% to 15% moisture, value cut will be applicable at the rate of full value.

****

NOTES APPLICABLE TO THE SPECIFICATION OF GRADE 'A' AND COMMON VARIETIES OF RICE

1. The definition of the above refractions and method of analysis are to be followed as given in Bureau of Indian Standard "Method of analysis for Foodgrains" No. IS: 4333(Part-I) 1996 and IS: 4333(Part-II) 2002 and "Terminology for foodgrains" IS: 2813-1995 as amended from time to time. Dehusked grains are rice kernels whole or broken which have more than 1/4 th of the surface area of the kernel covered with the bran and determined as follows:-

ANALYSIS PROCEDURE: - Take 5 grams of rice (sound head rice and broken) in a petri dish (80 X 70mm). Dip the grains in about 20 ml. of Methylene Blue solution (0.05% by weight in distilled water) and allow to stand for about one minute. Decant the Methylene Blue solution. Give a swirl wash with about 20 ml. of dilute hydrochloric acid (5% solution by volume in distilled water). Give a swirl wash with water and pour about 20 ml. of Metanil Yellow solution (0.05% by weight in distilled water) on the blue stained grains and allow to stand for about one minute. Decant the effluent and wash with fresh water twice. Keep the stained grains under fresh water and count the dehusked grains. Count the total number of grains in 5 grams of sample under analysis. Three broken are counted as one whole grain.

CALCULATIONS:

Percentage of Dehusked grains = $\frac{N \times 100}{W}$

W

Where N = Number of dehusked grains in 5 grams of sample

W = Total grains in 5 grams of sample.

2. The Method of sampling is to be followed as given in Bureau of Indian Standard "Method of sampling of Cereals and Pulses" No. IS: 14818-2000 as amended from time to time.

3. Broken less than 1/8th of the size of full kernels will be treated as organic foreign matter. For determination of the size of the broken average length of the principal class of rice should be taken into account.

4. Inorganic foreign matter shall not exceed 0.25% in any lot, if it is more, the stocks should be cleaned and brought within the limit. Kernels or pieces of kernels having mud sticking on surface of rice, shall be treated as Inorganic foreign matter.

5. In case of rice prepared by pressure parboiling technique, it will be ensured that correct process of parboiling is adopted i.e. pressure applied, the time for which pressure is applied, proper gelatinisation, aeration and drying before milling are adequate so that the colour and cooking time of parboiled rice are good and free from encrustation of the grains.

STANDARDS OF RISE FOR ISSUE TO STATE GOVERNMENTS/UT ADMINISTRATIONS FOR DISTRIBUTION UNDER TPDS AND OTHER WELFARE SCHEMES.

Guidelines for issue/ disposal of wheat and rise have been issued vide Departments letter no. 8-2/98-DR III dated 27.01.1998 and 13.11.1998. Gist of standards of rise for issue to states / UTs for distribution under TPDS and OWSs alongwith undated illustrations for KMS 2017-18 is as under :

1. Ready issuable stocks are fit for human consumption which should conform the standards of Food Safety and Standards Act and Rules framed there under.
2. Rise stocks falling within A, B and C categories (categorization is best on damaged and discoloured grains) confirming to food safety norms and free from insect infestation are ready stocks. Ready stocks may be issued under TPDS and OWSs provided the refractions in respect of broken grains, chalky grains, red grains and dehusked grains are upto 20% in excess of the uniform specifications.

Illustration of maximum permissible parameters of ready to issue stocks of rise based on uniform specifications for KMS 2017-18 is as under:

sr.no	Refractions		Maximum limit (%) as per uniform specifications for Grade A & Common	Maximum permissible limit (%) for Grade A & Common
1	Damaged#/Slightly Damaged Grains/Pin-point Damaged grains	Raw	3	5
		Parboiled/single parboiled rice	4	5
2	Discoloured Grains	Raw	3	7
		Parboiled/single parboiled rice	5	7
3	Broken	Raw	25	30
		Parboiled/single parboiled rice	16	19
4	Chalky Grains	Raw	5	6
5	Red Grains	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	3	4
6	Dehusked Grains	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	13	16
7	Foreign matter **	Raw/ Parboiled/single parboiled rice	0.5	1.0

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी - १०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र

परिशिष्ट " II "

(खरीप हंगाम २०१७-२०१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या ज्वारीचे विनिर्देश)

ANNEXURE “II”

UNIFORM SPECIFICATION FOR JOWAR

(KHARIF MARKETING SEASON 2017 - 2018)

The Jowar shall be dried and matured grains of *Sorghum Vulgare*. It shall have uniform size, shape. It shall be in sound merchantable condition and also conforming to prescribed norms under Food Safety & standards Act, 2006/Rules prescribed thereunder.

Jowar shall be sweet, hard, clean, wholesome and free from *Argemone mexicana* and *Lathyrus Sativus* (khesari) in any form colouring matter, moulds, weevils, obnoxious smell, admixture of deleterious substances and all other impurities except to the extent indicated in the scheduled below:-

SCHEDULE OF SPECIFICATIONS

Sr.no	Refractions	Maximum Limits (%)
1	Foreign matter*	1.0
2	Other foodgrains	3.0
3	Damaged grains	1.5
4	Slightly damaged & discoloured grains	1.0
5	Shrivelled & Immature grains	4.0
6	Weevilled grains	1.0
7	Moisture content	14.0

* Not more than 0.25% by weight shall be mineral matter and not more than 0.10% by weight shall be impurities of animal origin.

N.B.

1. The definition of the above refractions and method of analysis are to be followed as given in Bureau of Indian Standard 'Method of Analysis for Food grains' Nos. IS: 4333(Part-I) 1996 and IS: 4333(Part-II) 2002 and Terminology for foodgrains' IS: 2813-1995 as amended from time to time.

2. The method of sampling is to be followed as given in Bureau Indian Standard 'Method of Sampling of Cereals and Pulses' NO.IS: 14818-2000 as amended from time to time.

3. Within the overall limit of 1.0% for 'Foreign Matter' the poisonous seeds shall not exceed 0.5% of which Dhatura and Akra seeds (*Vicia spices*) not to exceed 0.025% and 0.2% respectively.

4. Kernels with glumes will not be treated as unsound grains. During physical analysis the glumes will be removed and treated as organic foreign matter.

*****

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी -१०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र
परिशिष्ट " III "

(खरीप पणन हंगाम २०१७-२०१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या बाजरीचे विनिर्देश)

ANNEXURE -"III"

UNIFORM SPECIFICATIONS FOR BAJRA.

(KHARIF MARKETING SEASON 2017 - 2018)

The Bajra shall be the dried and matured grains of *Pennisetum typhoides*. It shall have uniform size, shape. It shall be in sound merchantable condition and also conforming to prescribed norms under Food Safety & standards Act, 2006/Rules prescribed thereunder.

Bajra shall be sweet, hard, clean, wholesome and free from *Argemone mexicana* and *Lathyrus Sativus* (khesari) in any form colouring matter, moulds, weevils, obnoxious smell, admixture of deleterious substances and all other impurities except to the extent indicated in the schedule below:-

SCHEDULE OF SPECIFICATIONS

Sr.No.	Refractions	Maximum Limits (%)
1	Foreign matter*	1.0
2	Other foodgrains	3.0
3	Damaged grains	1.5
4	Slightly damaged & Discoloured grains**	4.5
5	Shrivelled and Immature grains	4.0
6	Weevilled grains	1.0
7	Moisture content	14.0

* Not more than 0.25% by weight shall be mineral matter and not more than 0.10% by weight shall be impurities of animal origin.

** Bajara grains which are dull in appearance having changed the colour due to deteriorative changes are to be considered as decoloured grain and Bajara grains having natural lustre and sound in condition, even of different colour due to genetic/variatal characteristic may be treated as sound Karnels.

N.B.

1. The definition of the above refractions and method of analysis are to be followed as given in Bureau of Indian Standard 'Method of Analysis for Food grains' Nos. IS: 4333(Part-I) 1996 and IS: 4333(Part-II) 2002 and Terminology for foodgrains" IS: 2813-1995 as amended from time to time.

2. The method of sampling is to be followed as given in Bureau of Indian Standard 'Method of Sampling of Cereals and Pulses' NO.IS:14818-2000 as amended from time to time.

3. Within the overall limit of 1.0% for Foreign Matter, the poisonous seeds shall not exceed 0.5% of which Dhatura and Akra seeds (*Vicia* species) not to exceed 0.025% and 0.2% respectively.

4. Kernels with glumes will not be treated as unsound grain. During physical analysis the glumes will be removed and treated as organic foreign matter.

5. Within overall limit of 1.5% for damaged grains the Ergoty kernels shall not exceed 0.05%.

*****

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी -१०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र

परिशिष्ट "IV"

(खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये खरेदी करावयाच्या मक्याचे विनिर्देश)

ANNEXURE - "IV"

UNIFORM SPECIFICATIONS FOR MAIZE.

(KHARIF MARKETING SEASON 2017-18)

The Maize shall be the dried and matured grain of *Zea mays*. It shall have uniform shape and colour. It shall be in sound merchantable condition and also conforming to prescribed norms under Food Safety & standards Act, 2006/Rules prescribed thereunder.

Maize shall be sweet, hard, clean, wholesome and free from *Argemone mexicana* and *Lathyrus Sativus* (khesari) in any form, colouring matter, moulds, weevils, obnoxious smell, admixture of deleterious substances and all other impurities except to the extent indicated in the schedule below :-

SCHEDULE OF SPECIFICATIONS

Sr.No.	Refractions	Maximum Limits (%)
1	Foreign matter*	1.0
2	Other foodgrains	2.0
3	Damaged grains	1.5
4	Slightly damaged, discoloured and touched grains	4.5
5	Shrivelled & Immature grains	3.0
6	Weevilled grains	1.0
7	Moisture content	14.0

* Not more than 0.25% by weight shall be mineral matter and not more than 0.10% by weight shall be impurities of animal origin.

N.B.

1. The definition of the above refractions and method of analysis are to be followed as given in Bureau of Indian Standard 'Method of Analysis for Foodgrains' Nos. IS: 4333(Part-I) 1996 and IS: 4333(Part-II) 2002 and "Terminology for foodgrains" IS: 2813-1995 as amended from time to time.

2. The method of sampling is to be followed as given in Bureau of Indian Standard 'Method of Sampling of cereal and pulses' NO.IS:14818-2000 as amended from time to time.

3. Within the overall limit of 1.0% for Foreign Matter, the poisonous seeds shall not exceed 0.5% of which Dhatura and Akra seeds (*Vicia* species) not to exceed 0.025% and 0.2% respectively.

4. The small sized maize grains, if the same are otherwise fully developed, should not be treated as Shrivelled and Immature grains.

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी - १०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र

परिशिष्ट "V"

हमी भाव योजनेखाली एफ. ए. क्यू. दर्जाच्या ज्वारी, बाजरी, भात व मका खरेदीबाबतचा साप्ताहिक अहवाल

- १) जिल्ह्याचे नांव: - -----
- २) मागील शनिवार:- ----- (आकडे विंटलमध्ये)
दिनांक -----अखेर ज्वारी, बाजरी, मका, भात.
झालेली एकूण खरेदी एफ. ए. क्यू. -----
- ३) मागील शनिवारी दिनांक -----अखेर झालेली एकूण खरेदी.
- ४) अडचणी असल्यास -----

*****

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी -१०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र

परिशिष्ट "VI"

क्रमांक : संकीर्ण- १२९८/२८१५/प्र.क्र.२५७९/ना.पु.२९,

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : ३ ऑगस्ट, १९९८.

प्रति,

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व जिल्हाधिकारी, (मुंबई व मुंबई उपनगर वगळून)

सर्व अपर जिल्हाधिकारी, (मुंबई व मुंबई उपनगर वगळून)

सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी,

नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई.

संचालक, नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई.

विषय : खुल्या जागेत शास्त्रोक्त पद्धतीने अन्नधान्याची
साठवणूक करण्याबाबत संहिता.

राज्यात वेळोवेळी आधारभूत किंमत खरेदी योजनेअंतर्गत तसेच लेव्ही आदेशांतर्गत अन्नधान्याचे प्रापण करण्यात येते. अशाप्रकारे खरेदी करण्यात येणारे अन्नधान्य शासकीय किंवा भाड्याने घेतलेल्या गोदामात सुरक्षित साठविण्यात येते. त्या अन्नधान्याच्या सुरक्षिततेविषयी दयावयाच्या खबरदारीची संहिता यापूर्वीच विहित करण्यात आली आहे.

२. काही विशिष्ट परिस्थितीत शासनाच्या ताब्यात असलेले अन्नधान्य गोदामात साठविणे शक्य झाले नाही (गोदामात जागा नसल्यामुळे) व त्यामुळे असे अन्नधान्य खुल्या जागेत (cover and plinth) साठवावे लागल्यास, त्यावेळी संभाव्य नुकसान टाळून अन्नधान्याची शास्त्रोक्त पद्धतीने साठवणूक करण्याबाबतची उपरोक्त उपयोजन संहिता केंद्र शासनाने निश्चित केलेली आहे. ती पुढीलप्रमाणे आहे :-

(१) खुल्या आवारात (Cover and plinth) साठवणूकीसाठी निवडलेल्या जागा ह्या उंच जोत्याच्या, (High Plinth Area) विशेषतः पक्क्या बांधकामाच्या असाव्यात. पुरेसा निचरा होणा-या असाव्यात. जोत्याच्या बांधकामामध्ये तडे गेलेले नसावेत किंवा भेगा नसाव्यात. अशा आवारांच्या सभोवती अनावश्यक रानटी वनस्पती नसाव्यात आणि अशा जागा सुलभ रस्त्यांनी जोडलेल्या व पुरेशा सुरक्षित असाव्यात.

(२) खुल्या आवारातील (cover and Plinth) साठवणूक करताना योग्य डनेजच्या (लाकडी ठोकळे, दगडी लाद्या, इत्यादी) वापर करावा.

(३) अन्नधान्याचे निरीक्षण करण्यासाठी तसेच कीटकांच्या नियंत्रणाचे उपाय योजण्यासाठी जोत्याच्या सभोवती पुरेशा मार्गिका व जागा असाव्यात.

(४) थप्प्या हया प्रमाणशीर आकाराच्या, उंचीच्या आणि घुमटाकार असाव्यात. त्यामुळे आवरणाचा फुगा होणे (Balooning of Cover) तसेच थप्प्याच्या वर पाणी साठणे टाळता येईल.

(५) उंदिराच्या बंदोबस्ताची काळजी वेळच्यावेळी घेण्यात यावी. उंदीर नियंत्रणासाठी अॅल्युमिनियम फॉस्फाईडच्या गोळ्यांच्या (०.६ ग्रॅमच्या दोन गोळ्या प्रत्येक जिवंत बिळासाठी) वापर करावा. झिंक फॉस्फाईडचा सुद्धा अमिषाच्या माध्यमातून वापर करता येईल.

(६) पक्ष्यांपासून अन्नधान्याच्या सुरक्षिततेची पुरेशी काळजी घेण्यात यावी.

(७) पुरेशा प्रकाशाच्या दिवशी योग्य वायुविजन असणे अन्नधान्यातील आर्द्रता कमी करण्यासाठी उपयुक्त ठरते.

(८) पावसापासून अन्नधान्याचे रक्षण करण्यासाठी खुल्या आवारातील (Covers and Plinth) साठवणीच्या थप्प्या पॉलिथिनच्या आवरणाने आणि नॉयलॉनच्या जाळ्यांनी आच्छादित कराव्यात व आच्छादने नायलॉनच्या दोराने बांधावीत.

(९) खुल्या आवारात (Covers and Plinth) साठविलेल्या अन्नधान्यास ५० टक्के मॅलाथिऑन फवारुन २.५ टक्के डेस्टामेथ्रीन पावडरच्या सहाय्याने तसेच अॅल्युमिनियम फॉस्फाईडच्या गोळ्यांच्या सहाय्याने धुरीकरण करुन अन्नधान्याच्या साठवणूकीतील किडीपासून संरक्षण करावे.

(१०) वा-याच्या वेगामुळे किंवा इतर कारणाने आवरणाची हानी झाल्यास तात्काळ उपयोगासाठी काळ्या पॉलिथिन आवरणाचा व नायलॉनच्या दोराचा पुरेसा साठा ठेवण्यात यावा.

(११) खुल्या आवारात (Cover and Plinth) साठविलेल्या धान्याचे प्राथम्याने नियतन द्यावे/वितरण करावे.

३. भविष्यात अशाप्रकारे अन्नधान्याची खुल्या जागी (Open place) साठवणूक करावी लागल्यास त्या अन्नधान्याचे नुकसानीपासून रक्षण करण्यासाठी उपरोक्त परिच्छेद -२ मध्ये विहित केलेल्या उपयोजन संहितेचे पालन करण्यात यावे.

४. याबाबत आपल्या अधिपत्याखालील सर्व संबंधितांना योग्य त्या सूचना देण्यात याव्यात व त्याचे पालन होत असल्याची खात्री करण्यात यावी.

सही/-

(श्या. द. शिंदे)

उप सचिव,

अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

प्रत अग्रेषित -

१) महाराष्ट्र राज्य पणन महासंघ, मुंबई.

२) पुरवठा आयुक्तांचे कार्यालय, मुंबई.

३) सर्व कार्यासने, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग.

शासन निर्णय क्रमांक : खरेदी -१०१७/ प्र.क्र.१४० /ना. पु. २९ दि. ०४ ऑक्टोबर, २०१७ चे सहपत्र

परिशिष्ट "VII"

महाराष्ट्र शासन

तात्काळ/ महत्वाचे

क्रमांक :खरेदी १०१७/प्र.क्र.१४०/नापु.२९
अन्न,नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
मंत्रालय विस्तार, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २२ ऑगस्ट, २०१७.

प्रति,

- १) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य को.ऑप.मार्केटिंग फेडरेशन लि., कनमूर हाऊस, नरसी नाथा स्ट्रीट, मुंबई-४०० ००९.
- २) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित, आदिवासी विकास भवन, जुना आग्रा रोड, नाशिक-२.
- ३) महा व्यवस्थापक (महाराष्ट्र) भारतीय अन्न महामंडळ, ५ वा माळा, दत्तपाडा रोड, राजेंद्र नगर, बोरीवली (पूर्व), मुंबई -४०००६६.
- ४) सर्व जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर जिल्हा वगळून).

विषय :-खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये "Colour Coding"केलेल्या गोण्याचा वापर करण्याबाबत.

संदर्भ :- संचालक (PY-III) सार्वजनिक वितरण व्यवस्था, भारत सरकार, कृषि भवन, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक: १५(१)/२०१२-PY-III, दि. २७.०४.२०१७.

खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ साठी निळ्या रंगाचे कोडींग केलेल्या (Blue Colour Coding) गोण्यांचा वापर करण्याबाबतच्या केंद्र शासनाने दि. २७.०४.२०१७ च्या पत्रान्वये सूचना दिलेल्या आहेत. (प्रत सोबत जोडली आहे.)

२. Stencil or Branding as per intenders requirements shall be in "BLUE" Colour.

तरी केंद्र शासनाच्या सूचनांप्रमाणे खरीप पणन हंगाम २०१७-१८ मध्ये गोण्यांच्या कलर कोडींगबसबत काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यात यावी, ही विनंती.

सही/-

(प्रवीण नलावडे)

सहपत्र : वरीलप्रमाणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत माहितीसाठी सादर,

- १) सर्व विभागीय आयुक्त,
- २) सर्व उप आयुक्त (पुरवठा)
- ३) सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी
- ४) सर्व अन्नधान्य वितरण अधिकारी
- ५) वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.
- ६) पुरवठा आयुक्तांचे कार्यालय, प्रशासकीय कुटीर कार्यालय क्र.५, काँग्रेस जनरल मार्ग, मुंबई.
- ७) नियंत्रक शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा (गो/वा), मुंबई.
- ८) कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई, ९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सर्व कार्यासने, अन्न, नागरीपुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) कार्यासन नापु.२९ संग्रहार्थ.

F.No. 15(1)/2012-Py.III

Government of India

Ministry of Food, Consumer Affairs & Public Distribution

Department of Food & Public Distribution

Krishi Bhawan, New Delhi

Dated 27 April, 2017.

To,

The Secretary,

Food & Civil Supplies Department,

Government of Andhra Pradesh, Assam, Bihar, Chattisgarh, Gujarat, Haryana, Himachal Pradesh, Jammu & Kashmir, Jharkhand, Karnataka, Kerala Madhya Pradesh, Maharashtra, Nagaland, Orissa, Punjab, Rajasthan, Tamil Nadu, Telangana Uttaranchal, Uttar Pradesh, West Bengal, Andaman & Nicobar Islands, Chandigarh, Delhi and Pondicherry.

Subject: Colour Coding of Gunny bags to facilitate identification of Crop-year of stock for KMS 2017-18.

Sir,

I am directed to say that it has been decided to adopt BLUE colour coding for gunny bags for KMS 2017-18. The colour coding will be in the manner indicated below.

1. Stencil or Branding as per indenters, requirements shall be in "BLUE" colour.
2. Marking or sticking on the mouth of the bag after filling the grain will be done by the FCI/State Agencies in "BLUE" colour.
3. For identification marking of marketing season, there will be Colour Coding strip/s on every Jute bag. Width of each strip will be of 4 threads. Each strip will be running along the length of the Bag and shall be in "BLUE" colour.

For bags to be supplied through Jute Commissioner of India

4. (i) Single strip is to be printed for bags to be supplied through Jute Commissioner of India. This single strip shall be printed at a distance of about 150 mm. away from other selvedge of the bag.
(ii) For supply of jute bags to Andhra Pradesh, Telangana, Tamil Nadu, Kerala and Karnataka through Jute Commissioner of India, an additional Black colour strip will be printed on each bag at a distance of about 150 mm. away from other selvedge of the bag.

For bags not purchased through Jute Commissioner of India

5. For bags not purchased through Jute Commissioner of India, two strips shall be

printed on each bag. Each of two strips shall be printed at a distance of about 150 mm. away from the respective selvages of each bag.

Yours faithfully,

Sd/-

(Brij Bihari Lal)

Under Secretary (Policy-III)

Copy to:-

1. Chairman, FCI, New Delhi.	2. E.D. (General). FCI, New Delhi.
3. E.D. (Procurement). FCI, New Delhi.	4. D.D.(QC), Deptt. of F& PD, New Delhi.
5. DG, DGS&D, New Delhi.	6. Jute Commission, Kolkata.
7. Chairman, IJMA, Kolkata.	8. DDG, DGS&D, Kolkata.

*****

Government of Maharashtra

E-mail/ FAX

No. Kharedi 1017/C.R.140/ CS- 29,
Food, Civil Supplies & Consumer
Protection Department, Hutatma Rajguru Chowk,
Madam Kama Road, Mantralaya (Annex),
Mumbai - 400 032.
Date: 0 .09.2017

To,
Joint Secretary (Policy)
Ministry of Consumer Affairs, Food and Public Distribution,
Department of Food and Public Distribution
Government of India.
Krishi Bhavan, New Delhi.

**Sub:- Arrangements for procurement of paddy/ Rice/Coarse grain
during the ensuing KMS 2016-17**

Ref:- 7 September, 2016.

Sir,

Kindly refer to your above mentioned letter.

2. Your attention is drawn to the Annexure –III attached to your above mentioned letter, of paddy of KMS 2016-17 of milling and delivery of CMR Maharashtra State is shown as up to 30 September, 2017.
3. In this connection I have to inform you that in some tribal areas of Maharashtra the milling of rice could not be completed within this time limit.
4. Therefore, the Government of Maharashtra would like request you to extend the milling period of Paddy from **30.9.2017 to 31.12.2017 (KMS)**

Therefore you are requested to make the changes as proposed above.

Yours faithfully,

(Pravin Nalavade)

Under Secretary to the Govt. of Maharashtra.

Copy to :-

General Manager, Food Corporation of India 5th floor, Rajendra nagar, Dattapada road,
Borivali (E) Mumbai for information.